

THAY ĐỔI KINH TẾ HAY THAY ĐỔI CHÍNH TRỊ?

Nguyễn Quang Duy

Trên Diễn đàn BBC ngày 7-5-2014, Luật sư Ngô Ngọc Trai cho rằng nguyên lý thị trường thực chất là lẽ công bằng trong địa hạt kinh tế và để phát triển kinh tế thì phải duy trì động lực cố gắng của các doanh nghiệp, bảo vệ lẽ công bằng hay tôn trọng các nguyên lý thị trường. Luật sư Trai cho rằng dựa trên định hướng xã hội chủ nghĩa nhà cầm quyền Việt Nam lấy thẩm quyền quản lý điều tiết nền kinh tế, liên tục tác động vào thị trường, hệ quả là nền kinh tế yếu kém và vì thế để phát triển xã hội cần phải có một “chủ thuyết” kinh tế mới cho Việt Nam.

Đến ngày 7-6-2014 trong kỳ họp Quốc hội thứ 7 - khóa XIII bà Trương Thị Mai Ủy viên Thường vụ Quốc hội, Chủ Nhiệm Ủy Ban Các Vấn Đề Xã Hội, đánh giá và đưa ra nhận định sự chênh lệch giàu nghèo đang có xu hướng gia tăng. Nhìn từ góc cạnh xã hội chúng ta sẽ thấy rõ hơn vai trò của chính phủ trong việc phát triển kinh tế xã hội và từ đó có thể thấy cần thay đổi kinh tế hay chính trị.

Quan hệ chủ thợ

Người chủ doanh nghiệp có tiền vốn, có công cụ sản xuất, có quyền quyết định đầu tư sản xuất, quyền thuê mướn lao động, quyền tối thiểu chi phí để tối đa lợi nhuận. Trong khi ấy người thợ chỉ có sức lao động để trao đổi cho cuộc sống cá nhân và gia đình.

Ở các doanh nghiệp sản xuất nhỏ, chủ và thợ còn có thể tự thương lượng và thỏa thuận các điều kiện để hai bên cùng có lợi. Khi doanh nghiệp mở rộng hơn quan hệ này dần dần mất đi.

Ở các quốc gia dân chủ người thợ tham gia các công đoàn, tạo một tiếng nói chung, thương lượng cho quyền lợi chính mình.

Ở Việt Nam Tổng Liên Đoàn Lao Động Việt Nam là tổ chức duy nhất được phép tổ chức các vụ đình công và được đứng ra bảo vệ quyền lợi của người lao động. Theo báo cáo của tổ chức này, từ năm 1995 đến hết năm 2012, cả nước xảy ra 4,922 cuộc đình công, trong đó: doanh nghiệp nhà nước xảy ra 100 vụ; doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài xảy ra hơn 3,500 vụ; doanh nghiệp tư nhân xảy ra gần 1,300 vụ.

Hầu hết các cuộc đình công là do doanh nghiệp trả lương thấp hoặc còn nợ lương, trả lương làm thêm quá thấp hay không trả lương làm thêm, điều kiện lao động không được bảo đảm, bữa ăn trưa kém

phẩm chất, không được ký hợp đồng lao động hay không đóng bảo hiểm xã hội. Nói chung là vì quyền lợi lao động.

Hầu hết các cuộc đình công các chủ doanh nghiệp đã nhượng bộ đòi hỏi của công nhân, chứng tỏ các doanh nghiệp bóp chẹt hay bóc lột người lao động. Điều cần nói là tất cả các cuộc đình công đều tự phát, bất hợp pháp hay Tổng Liên Đoàn luôn đứng bên ngoài các cuộc đình công.

Điều này không lạ vì Tổng Liên Đoàn và các Công Đoàn cơ sở chỉ là những tổ chức ngoại vi nhằm thực hiện các kế hoạch, đường lối, nghị quyết và chỉ thị của đảng Cộng sản. Thậm chí Công đoàn được chủ trả lương nên gần như đứng về phía chủ hơn là phía công nhân.

Đời sống công nhân thì càng ngày càng khó khăn, lạm phát gia tăng, thu nhập giảm sút, người công nhân chỉ còn hai cách hoặc nghỉ việc hay phải liên tục đình công. Một số các cuộc đình công đã biến thành bạo động, cảnh sát phải giữ an ninh và thậm chí đánh công nhân đến trọng thương.

Việc đình công tự phát sẽ được giải quyết khi Việt Nam có những công đoàn tự do và độc lập. Người thợ có quyền tự do gia nhập các công đoàn, được tự do chọn lựa và bầu ra ban đại diện công đoàn, để họ đứng ra thương lượng cho quyền lợi công nhân. Và khi ấy chính giới chủ doanh nghiệp cũng không dám vi phạm luật pháp quốc gia.

Công Đoàn và Chính Phủ

Khi nền kinh tế mở rộng, với đầu tư và giao thương quốc tế, việc bóc lột lao động tại một nước đồng nghĩa với việc giảm cạnh tranh lao động tại nước khác và tạo ra thất nghiệp tại nước này. Bởi thế công đoàn các nước thường liên kết thêm sức mạnh tạo sự công bằng cho công nhân trên toàn thế giới.

Gần đây hai tổ chức công đoàn lớn ở Hoa Kỳ: AFL-CIO và Communications Workers of America đã cùng hàng trăm dân biểu Hoa Kỳ đồng tuyên bố Việt Nam không hội đủ tiêu chuẩn để tham gia Hiệp Định Xuyên Thái Bình Dương (TPP) vì Việt Nam không tôn trọng quyền tự do lập công đoàn độc lập.

Nói rõ hơn họ ngăn chặn Việt Nam gia nhập TPP không phải vì quyền lợi của người công nhân Việt Nam, mà vì họ muốn giảm thiểu ảnh hưởng từ sự bóc lột lao động tại Việt Nam, tạo công bằng cạnh tranh và giữ công việc cho công nhân tại Hoa Kỳ.

Việc đình công tại Việt Nam không phải chỉ giới hạn giữa chủ doanh nghiệp và công nhân. Vào đầu năm 2006 cuộc Tổng Đình Công với hàng trăm ngàn công nhân đồng loạt tham dự đã buộc thủ tướng

Phan Văn Khải phải ký chỉ thị tăng mức lương tối thiểu cho công nhân thêm 40 phần trăm.

Vai trò của chính phủ là đề ra những chính sách mang lại lợi ích cho người dân, rõ ràng “mức lương tối thiểu” chưa hay không mang lại lợi ích thiết thực cho tầng lớp công nhân Việt Nam.

Trên thương trường không phải lúc nào người chủ cũng đầu tư một cách khôn ngoan sáng suốt. Khi người chủ thua lỗ phải đóng cửa người thợ sẽ lâm vào tình trạng thất nghiệp.

Kinh tế thị trường cũng thường xuyên bước và những chu kỳ suy thoái ảnh hưởng trực tiếp đến tầng lớp công nhân.

Vai trò của Công đoàn là vận động các đảng chính trị để chính phủ phải đề ra những chính sách mang lại lợi ích thiết thực cho xã hội, cho tập thể công nhân.

Vì thế Công đoàn cần phải độc lập với các đảng chính trị để có thể sử dụng sự độc lập và sức mạnh tập thể công nhân ảnh hưởng đến các chính sách quốc gia.

Chính Phủ đối với các Tầng Lớp Khác

Trong quá trình sản xuất các doanh nghiệp thường không tính đến môi trường bị hủy hoại ảnh hưởng đến sức khỏe của người thợ và của các cư dân trong vùng. Môi trường bị hủy hoại còn ảnh hưởng đến nhiều thế hệ nối tiếp, tạo ra những nỗi bất công truyền kiếp cho dân nghèo.

Nhìn rộng hơn việc chính phủ trợ giúp cho một tầng lớp nhất định, dễ tạo ra bất công cho các tầng lớp khác. Như phát triển kỹ nghệ và đô thị gần đây tạo ra nạn dân oan mất đất hay không được bồi hoàn một cách thỏa đáng. Dẫn đến các cuộc biểu tình, những cuộc đàn áp, liên tục tạo ra những bất ổn xã hội.

Nhìn xa hơn một xã hội được ổn định phát triển khi mà đời sống của toàn dân được nâng cao và khoảng cách chênh lệch giàu nghèo được giới hạn. Muốn thế năng xuất lao động phải cao, giáo dục và đào tạo phải đúng tầm, vệ sinh y tế phải được quan tâm, an sinh phải được bảo đảm... và nhất là tự do dân chủ cần được thăng tiến.

Muốn đạt được như thế Việt Nam cần:

Thứ nhất, một xã hội dân sự gồm các tổ chức kinh tế, tổ chức xã hội, tổ chức dân sự được hình thành và phát triển, để tạo sức mạnh vận động các đảng chính trị đề ra những chính sách phát triển quốc gia. Các tổ chức này cần độc lập với các đảng chính trị để có thể sử dụng sự độc lập và sức mạnh tập thể ảnh hưởng đến các chính sách quốc gia.

Thứ hai, một môi trường chính trị lành mạnh gồm sự phát triển của các đảng chính trị cạnh tranh quyền lực qua những chính sách quốc gia và cầm quyền qua những cuộc bầu cử tự do và được sự tín nhiệm của người dân.

Mặc dù cả hai nhóm có những khác biệt về quyền lợi và phương cách hoạt động nhưng đều có chung một mục đích là phát triển kinh tế xã hội và quốc gia.

Nói tóm lại việc thay đổi kinh tế Việt Nam chỉ là điều kiện cần, thay đổi chính trị mới là chính điều kiện đủ, để đưa đất nước đi lên đồng thời tạo một xã hội công bằng và thịnh vượng.

Nguyễn Quang Duy

Melbourne Úc Đại Lợi
19/6/2014

www.vietnamvanhien.net